

DOBROVOLNICTVÍ V DOMOVECH PRO SENIORY V DOBĚ PANDEMIE COVID-19

VOLUNTEERING IN ELDERLY HOMES DURING PANDEMIA COVID-19

BOHDANA BŘÍZOVÁ, VĚRA POSLUŠNÁ

Abstrakt: Článek představuje jednu oblast dobrovolnictví v sociální sféře, a to konkrétně realizaci dobrovolnictví v domovech pro seniory a zaměřuje se na změnu dobrovolnictví v těchto domovech v době pandemie COVID-19. Na základě výzkumného šetření je v článku popsáno, jak se dobrovolnictví prakticky realizuje v „běžné“ době a následně, jak se realizace změnila ve chvíli, kdy bylo nutné nejen respektovat různá omezení daná nařízeními vlády, ale také chovat se tak, aby nedošlo k ohrožení seniorů. Z výsledků je zřejmé, že dobrovolnictví se z osobní roviny přesunulo do online prostoru, ale našlo si také další nové cesty a formy. V článku jsou také představeny nejvýznamnější překážky, která stály dobrovolnictví v době pandemie COVID-19 v cestě. Na konci článku autorky shrnují příklady dobré praxe dobrovolnické činnosti v domovech pro seniory.

Klíčová slova: dobrovolnictví, domov pro seniory, pandemie COVID-19, dobrovolnické činnosti, překážky

Abstract: This article represents one of the forms of volunteering in social sphere, specifically the realization of volunteering in retirement homes. This article also aims on the changes in volunteering during the COVID-19 pandemic. Based off of the research article describes, how the volunteering is practically realized during "ordinary" times and subsequently how the volunteering realization changed during the times when it was necessary not only to respect various government restrictions, but also to behave in a way that was not threatening to the pensioners. The outcomes of the research clearly show that volunteering has shifted from the personal approach to online space and shaped into other new approaches and form. The article also presents the most significant barriers that stood in the way of volunteering during the COVID-19 pandemic. Authors conclude the good practice examples of volunteering in retirement homes in the final part of this article.

Keywords: Volunteering; retirement homes; COVID-19 pandemic; volunteering activities; barriers

ÚVOD

Pandemie COVID-19 se nějakým způsobem dotkla každého. Ať už samotným onemocněním nebo mnohými omezeními, které byly vydávány. Stejně tak se dotkla i uživatelů domovů pro seniory, kterým byly například zakázány vycházky a návštěvy. Uživatelé domovů pro seniory se nemohli scházet se

svou rodinou, ani mezi sebou, nemohli je navštěvovat ani dobrovolníci. Tato situace je z pohledu prevence jistě pochopitelná, neboť Asai (2022) uvádí, že onemocnění COVID-19 je vysoce nakažlivé infekční onemocnění, které se přenáší vzduchem a k nakažení dochází velmi snadno a rychle,

přičemž ohroženější jsou starší lidé, kteří mají nějaké chronické onemocnění, např. kardiovaskulární onemocnění, chronické respirační onemocnění nebo nádorová onemocnění. Průběh nemoci COVID-19 se podle Luskové a Solichové (2020) může u každého pacienta lišit. Inkubační dobu autorky uvádí jako dobu od nakažení do prvních projevů příznaků, která trvá 1-14 dní, nejčastěji však 5-6 dní, kdy hrozí nejvyšší riziko šíření nemoci. U některých pacientů trvá léčba několik dnů a onemocnění má mírný průběh, u některých naopak léčba probíhá i několik týdnů a průběh nemoci je daleko závažnější, doplňují autorky.

Nicméně v době mimo pandemii si již pobytovou sociální službu domov pro seniory často bez dobrovolníků neumíme představit. Souvisí to se zvyšováním kvality péče, kdy dobrovolníci jsou jednou z přirozených možností, jak zvýšení kvality péče dosáhnout, popisuje např. Aronová (2008). Dvořáčková (2013) dobrovolnictví v domovech pro seniory vnímá jako příležitost spojování generací, která vede ke zkvalitňování péče o klienty a také jako přínos pro celé zařízení, protože dobrovolníci přinášejí svěží a novou energii. S tím souhlasí i Pilát (2015), který tvrdí, že dobrovolníci přinášejí oživení a přátelské vztahy do organizací a zkvalitňují přístup k uživatelům sociální služby. Jak dále vysvětluje, jde o ucelený cyklus v řízení lidských zdrojů, jelikož zprvu jsou dobrovolníci vyhledávání, poté proškolení pověřenou osobou, nejlépe koordinátorem dobrovolníků a poté získají smlouvu. Dobrovolníci jsou v průběhu oceňování, kontrolování a v poslední fázi je s nimi řádně ukončená spolupráce, doplňuje autor.

Pokud jsou do sociálních služeb vysláni dobrovolníci z tzv. akreditovaných programů a organizací (akreditaci má na starosti Ministerstvo vnitra ČR), mají sepsanou smlouvu podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, v platném znění, a řídí se jeho pravidly. Pokud nejde o akreditovaný program, řídit se tímto zákonem nemusí a smlouva mezi dobrovolníkem a organizací registrovanou v registru sociálních služeb upravuje Občanský zákoník, uvádí Lusková a Lusková (2012). Akreditované programy realizují nejčastěji dobrovolnická centra. Dobrovolnická centra organizují dobrovolnické činnosti a zároveň fungují jako kontaktní pracoviště pro organizace

a zařízení, které dobrovolníky hledají, a pro osoby, které se chtějí stát dobrovolníky, uvádí Bulová a kol. (2018). Dobrovolnická centra dobrovolníky vybírají, následně je vzdělávají, školí a také zajišťují pravidelnou supervizi. Jejich cílem je poskytování informací a podporování dobrovolnictví v regionu, ve kterém působí, uvádí Sozanská a Tošner (2006). Dalším cílem těchto dobrovolnických center je zapojení co největšího počtu obyvatel do dobrovolnických činností a zlepšení řešení případných problémů v dané komunitě. Dobrovolnická centra jsou takzvanou vysílající organizací podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, v platném znění, která dobrovolníky vysílá, a přijímací organizace je ta, která dobrovolnickou službu přijímá (v tomto případě domov pro seniory), vysvětluje Bulová a kol. (2018).

Pokud zařízení nebo organizace přijímá dobrovolníky bez spolupráce s dobrovolnickým centrem, je veškerá výše popsaná práce na koordinátorovi dobrovolníků nebo na osobě, která je za nábor, příjem a organizaci dobrovolnictví v zařízení zodpovědná, jak uvádí Kopa a kol. (2019). Dále uvádí, že koordinátor nebo osoba určená k práci s dobrovolníky zodpovídá za jejich proškolení. Pilát (2015) dodává, že proto, aby dobrovolníci odváděli svoji činnost profesionálně a bezpečně, je jejich příprava, oceňování a samotná péče o dobrovolníky velmi důležitá.

Dobrovolnické centrum ADRA (2010) uvádí, že náplň činností dobrovolníků v domovech pro seniory se může v jednotlivých zařízeních lišit, protože činnosti jsou vázány na smlouvu, která se uzavírá mezi dobrovolníkem a zařízením nebo dobrovolnickým centrem. Dobrovolníci ve většině případů navštěvují seniory, kteří nevyžadují přílišnou zdravotnickou a obslužnou péči, jinými slovy jsou to klienti soběstační a samostatní. Důležitým bodem je určení hranic mezi seniorem a dobrovolníkem ohledně aktivity, které spolu budou provozovat. Je důležité, aby je zvládnul senior a dobrovolník si v nich byl jistý. Dvořáčková (2013) tvrdí, že plánování volnočasových aktivit, které klienti provozují s dobrovolníky, by měly být zařazeny do procesu plánování služby. Dále doplňuje, že dané aktivity by měly být takové, aby klienta bavily, dělal je rád a vyhovovaly mu z pohledu zdravotního i duševního stavu.

Kořínková a kol. (2021) rozdělují aktivity na individuální a skupinové. Autoři uvádějí, že individuální aktivity jsou vykonávány jedním dobrovolníkem, který je v kontaktu s jedním klientem nebo dělá jiné prospěšné činnosti pro zařízení. Skupinové aktivity autoři popisují jako činnost skupin dobrovolníků a skupin klientů, kteří mají společný zájem např. hudební nebo výtvarné skupiny.

Podle Aronové (2008) mezi nejzákladnější individuální aktivity patří pomoc seniorovi vyplňovat volný čas, vymýšlet a vytvářet pro něj program, pomáhat mu začínat nebo provozovat koníčky, chodit s ním na procházky a pomáhat mu začleňovat se do kolektivu ostatních obyvatel domova. Senior má samozřejmě právo na svobodné rozhodnutí a do aktivit ho dobrovolník nemůže nutit, uvádí autorka. Dobrovolník je pro seniora také důležitým zdrojem pochval a povzbuzování a měl by se k seniorovi chovat s úctou, respektem. Podle Dobrovolnického centra ADRA (2010) by měl dobrovolník seniora podporovat v pohybu, který mu zároveň může pomoci zprostředkovat. Je ale potřeba ke každému seniorovi přistupovat individuálně a nenutit seniora k výkonům, které by nezvládl a když si dobrovolník není jistý schopnostmi seniora, poradí se s kontaktní osobou, která mu pomůže se ve schopnostech a dovednostech seniora lépe orientovat.

CÍL

Cílem tohoto výzkumného šetření bylo zanalyzovat výkon dobrovolnické činnosti v rámci domovů pro seniory během pandemie COVID-19 v Jihočeském kraji a vytipovat příklady dobré praxe. Pro naplnění cíle byly stanoveny dvě výzkumné otázky:

1. Jak jednotlivé domovy pro seniory využívali dobrovolnické činnosti během pandemie COVID-19?
2. Jaké faktory ztěžovaly výkon dobrovolnictví v domovech pro seniory během pandemie COVID-19?

METODOLOGIE

V rámci kvalitativního výzkumného šetření byla využita metoda dotazování a technika položeného rozhovoru, pro který byly předem připravené okruhy otázek otevřeného

charakteru a během rozhovoru byly doplňovány doplňkovými otázkami.

Výzkumný soubor byl vybrán účelovým výběrem. Základním kritériem pro výběr výzkumného souboru byly sociální služby domovů pro seniory, které jsou registrované v Registru poskytovatelů sociálních služeb, dále poloha domovů pro seniory, konkrétně domovy pro seniory v Jihočeském kraji. Bylo osloveno všech 36 domovů pro seniory, ovšem pouze 14 z nich bylo ochotno komunikovat a souhlasilo s výzkumem. Po detailnějším vysvětlení cílů výzkumu vyplynulo, že z těchto 14 domovů pro seniory 5 nemá žádné zkušenosti s koordinací ani využíváním dobrovolníků, tudíž do výzkumného souboru bylo zařazeno zbývajících 9 domovů. Komunikačními partnery pro rozhovor byli pracovníci pověřeni koordinací dobrovolníků v daném domově pro seniory. Celkem se jednalo o 9 komunikačních partnerek, které zastávaly různé pozice (od aktivizační pracovnice, přes sociální pracovnici až po ředitelku). Rozhovory se konaly v období února a března 2022, a to osobně či pomocí videohovoru. Před každým rozhovorem byla komunikační partnerce položena otázka, zda souhlasí s nahráváním rozhovoru a pokud souhlasila, mohl být rozhovor realizován. Všechny komunikační partnerky také podepsaly informovaný souhlas s žádostí o realizaci výzkumného šetření a byly seznámeny s veškerými etickými principy výzkumu (např. zajištění anonymity, právo kdykoli odstoupit, respektování soukromí, možnost nahlédnutí do výsledků, atd.)

Data, která byla získána z rozhovorů, byla přepsána. Vyhodnocování dat proběhlo formou otevřeného kódování a následné kategorizace. Po procesu otevřeného kódování tedy byly vytvořeny kategorie, které byly dále rozděleny do 3 oblastí, které z dat vyplynuly. Tyto oblasti prezentujeme v následující kapitole – první oblastí jsou informace o realizaci dobrovolnictví v domovech pro seniory, druhou oblastí je dobrovolnictví v těchto domovech během pandemie COVID-19 a třetí oblastí jsou překážky dobrovolnictví v domovech pro seniory při pandemii COVID-19.

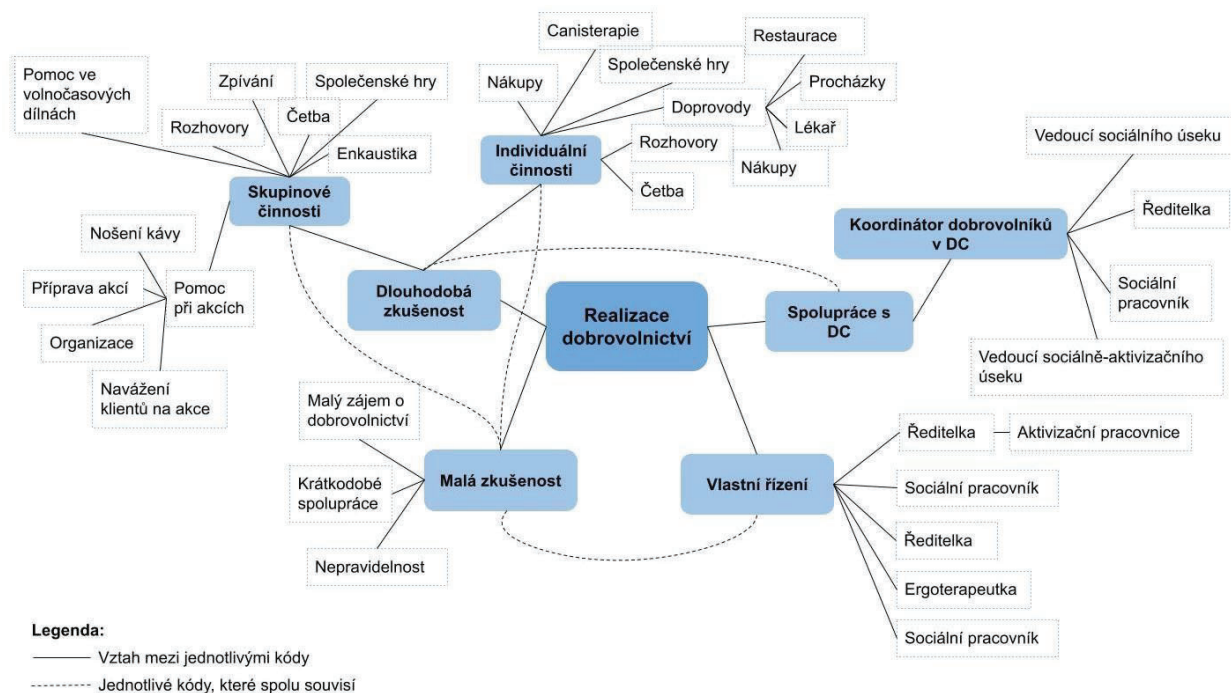
VÝSLEDKY A DISKUSE

Realizace dobrovolnictví v domovech pro seniory

Z výsledků vyplynulo, že dobrovolnictví se v domovech pro seniory realizuje dvěma

způsoby, které odpovídají již publikovaným poznatkům a o které jsme představily výše. Prvním způsobem je spolupráce s dobrovolnickým centrem a druhým je vlastní řízení dobrovolníků, souvislosti jsou prezentovány v schématu 1.

Schéma 1: Realizace dobrovolnictví

Zdroj: Vlastní výzkum

Pokud zařízení nespolupracuje s dobrovolnickým centrem, je vždy určený pracovník, který je zodpovědný za koordinaci dobrovolníků (může to být kdokoli, např. sociální pracovník, aktivizační pracovník, ale také např. ředitel). Pokud domov pro seniory spolupracuje s dobrovolnickým centrem, je pověřený pracovník za koordinaci dobrovolníků v daném zařízení v kontaktu s koordinátorem dobrovolníků z daného dobrovolnického centra. Jeden komunikační partner, který je vedoucí sociálně-aktivizačního úseku, uvádí: „Mám na starosti spolupráci s dobrovolníky a dobrovolnickým centrem, jak říkáte, a v našem domově jejich činnost potom koordinuju.“

Z výzkumu je zřejmé, že domovy pro seniory, které spolupracují s dobrovolnickými centry, mají s dobrovolníky dlouhodobou, pravidelnou a užitečnou spolupráci. Dobro-

volnické centrum zajišťuje nové dobrovolníky, které řádně proškolí, pojistí a sepíše s nimi smlouvu o spolupráci. Koordinátor z dobrovolnického centra je podporou pro dobrovolníky, zajišťuje jim také supervizi. V případě potíží komunikuje s pověřeným pracovníkem v domově pro seniory a řeší s ním nastalé potíže. Pověřený pracovník se naopak obrací na dobrovolnické centrum s potřebou dobrovolníků či jiných specifik. Dále je pověřený pracovník v domově kontaktní osobou pro dobrovolníky, informuje je o aktuální situaci daného klienta (za kterým dobrovolník dochází) a řeší s ním potřebné věci při výkonu dobrovolnické činnosti. Úspěšná spolupráce tak vzniká mezi všemi subjekty – dobrovolnické centrum, dobrovolník a domov pro seniory. V tomto případě byl vždy dobrovolnický program akreditován dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších

předpisů, tzn. že dobrovolnické centrum získalo na tuto činnost akreditaci od Ministerstva vnitra ČR, a tudíž je program realizován dle požadavků tohoto zákona a dané akreditace. Tato skutečnost se shoduje s názorem přímo Ministerstva vnitra ČR (2021), které uvádí, že akreditace je určitou známkou kvality. Tvrdí, že akreditované organizace mohou snáze získávat dobrovolníky, kteří dávají přednost vyššímu stupni právní ochrany a předem stanoveným pravidlům.

Dále z výzkumu vyplynulo, že domovy pro seniory, které mají řízení dobrovolníků vlastní, se potýkají s malou zkušeností docházení dobrovolníků. Komunikační partneři těchto domovů uvádějí, že jim spolupráce s dobrovolníky vydrží jen krátký čas. Jejich spolupráce s dobrovolníky není dobrá a na dobrovolníky není spoleh. Když dobrovolníci dochází, dochází většinou krátkodobě a nepravidelně. *„Docela nás mrzelo, když dobrovolnice přestaly bez omluvy docházet.“* popisuje komunikační partner 6. Otázkou zůstává, proč. Může to být tím, že v domovech pro seniory nemají pracovníci na koordinaci dobrovolníků tolik času, kolik by bylo potřeba, protože např. ADRA (2010) doporučuje, že je vhodné vždy na řízení dobrovolníků v jakékoli organizaci vyčlenit jednoho pracovníka, který bude mít na veškeré záležitosti ohledně dobrovolníků dostatek času. Možná nemají v domově pro seniory s koordinací dobrovolníků dostatek zkušeností. Pilát (2015) totiž zdůrazňuje, jak je výběr a příprava dobrovolníků důležitá pro to, aby činnosti odváděli profesionálně. Nedílnou součástí je také motivace, správné řízení a supervize dobrovolníků, jak uvádí Diakonie ČCE (2017). Tudíž je opravdu nutné, aby koordinátor dobrovolníků měl dostatečné znalosti a dovednosti k řízení dobrovolníků. A pokud domov pro seniory spolupracuje s dobrovolnickým centrem, nemusí již zmíněné činnosti řešit. Dobrovolnické centrum je jakousi zárukou pro správné zaškolení, motivování a hodnocení dobrovolníků, které se pak takto může promítnout do praxe.

Výzkum dále ukázal, že dobrovolníci vykonávají v zařízeních skupinové i individuální činnosti, a to i v zařízeních, kde mají malou zkušenost s dobrovolníky. Tudíž i tato skutečnost se shoduje s již publikovanými poznatky, které jsme uváděly

výše. Podle odpovědí komunikačních partnerů nejčastější individuální činností vykonávanou dobrovolníky jsou návštěvy uživatelů na pokoji, kdy dochází většinou k rozhovoru a ke čtení knih nebo časopisů. Jeden komunikační partner uvádí: *„Velký význam mají především u klientů, kteří jsou upoutáni na lůžko nebo nechtějí z nějakého důvodu do kolektivu mezi ostatní.“* Častou individuální činností dvojice dobrovolníka a seniora jsou také vycházky, kdy dobrovolník seniora doprovází při procházce, na kterou by si sám netroufl. Dobrovolník může také dělat doprovod k lékaři, na nákup nebo na společenské akce, jak vyplývá z rozhovorů. *„Povídají si spolu u kávy, na kterou chodí moc rádi, naši klienti.“* popisuje další komunikační partner. V odpovědích se také často objevovalo hraní společenských her a kvízů.

Mezi skupinové aktivity komunikační partneři řadili nejčastěji pomoc s organizací společenských akcí a pomoc ve volnočasových dílnách. Komunikační partner 4 popisuje příklad pomoci ve volnočasových dílnách: *„No, v našich dílnách je pomoc vždy potřeba a dobrovolníci nám s tím velmi rádi pomáhají, někdy si totiž i oni sami odnesou nějaký výrobek. Klienti se s nima hodně nasmějou.“* Dle komunikačních partnerů je dále velmi oblíbenou skupinovou aktivitou zpívání. Uvádějí, že je pro klienty příjemné oživení, když dobrovolník umí na hudební nástroj a mohou si všichni zazpívat.

Z výzkumu vyplývá, že se dobrovolníci nemusí věnovat jen klientům. Jejich pomoc je potřeba i při samotné organizaci akcí a při zajišťování praktických věcí. Jeden komunikační partner takovou pomoc popisuje: *„Pomáhají nám s navážením klientů i třeba s nošením kávy a občerstvením.“* Tyto výsledky aktivit se shodují s odbornou literaturou, např. Aronová (2008) tyto aktivity popisuje jako aktivity, které pomáhají smysluplně využít čas klientů v domově pro seniory. S těmito činnostmi souhlasí i Kořínková a kol. (2021), jelikož je uvádí jako jednu z nejčastějších aktivit dobrovolníků.

Dobrovolnictví v domovech pro seniory v době pandemie COVID-19

Z výsledků je zřejmé, že se během pandemie změnila povaha dobrovolnické služby, a to

nejen v docházení dobrovolníků, ale také v činnostech, které dobrovolníci vykonávali. Jako nejtěžší vnímali komunikační partneři, že se možnost docházení dobrovolníků často měnila. Vliv na docházení mělo samotné onemocnění COVID-19 a následné karantény, které se týkaly klientů domovů pro seniory, pracovníků i dobrovolníků, nicméně zásadním vlivem bylo vydávání vládních nařízení, která se často měnila a někteří pracovníci v nich i ztráceli orientaci. Domovy pro seniory, které byly zvyklé využívat dobrovolnické činnosti pravidelně a dlouhodobě, to velmi zasáhlo. Nejenom chod zařízení a kolektiv pracovníků, ale především klienty. Například komunikační partner 2 uvádí: *„Osobní kontakt klientům chyběl, ale byli moc šťastní, když jim od dobrovolníků přišel třeba dopis nebo pohled s pozdravem.“* Nejčastějšími činnostmi směrem ke klientům byl, místo osobního docházení, online kontakt nebo rozhovory pomocí mobilních telefonů. Jako online kontakt uvádějí komunikační partneři videohovory, skrz které pobíhala také četba z knih nebo časopisů. Komunikační partner 9 uvedl: *„Začátkem pandemie jsme nakoupili tablety, díky kterým klienti mohli být v kontaktu jak s dobrovolníky, tak i s rodinou.“* Tyto videohovory, online čtení a rozhovory po telefonu byly pro klienty, dle komunikačních partnerů, velmi prospěšné, protože vedly k rozptýlení klientů, kteří bohužel ve většině případů nemohli dělat nic jiného než být jen na pokoji. Dobrovolníci také klientům posílali drobné dárky, pohledy a pozdravy. Tyto činnosti označili komunikační partneři jako velmi smysluplné, neboť pomohly klientům snížit pocit osamění, který byl v průběhu izolací veliký. To dokládají i komunikační partneři, kteří vnímali touhu klientů po osobním kontaktu s dobrovolníky. Klienti se dle jejich slov velmi často ptali, kdy za nimi budou dobrovolníci zase chodit. Ptali se také na společenské akce, při kterých jsou dobrovolníci součástí, které byly kvůli opatřením zrušené. *„Klienty často mrzelo, že se nekonají akce, byli tím vystaveni samotě.“*, uvedl komunikační partner 3. Podobně komunikační partner 5 uvádí: *„Klienti se hlavně dotazovali na konec zákazů a omezení, ale zároveň chápali, že to tak musí být.“*

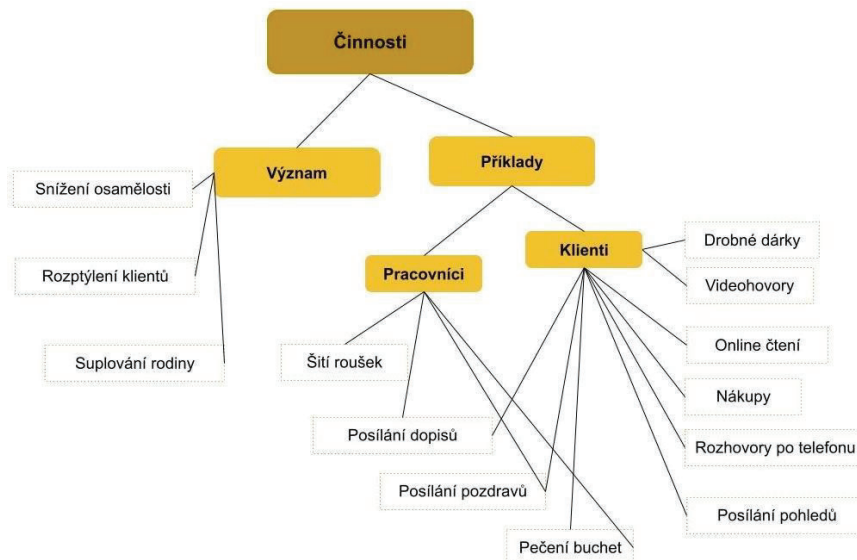
Donáška nákupů byla také jedna z častých aktivit, kterou během pandemie dobrovolníci vykonávali, jak potvrzuje např. komunikační partner 6: *„Dobrovolníci zajišťovali klientům nákupy, protože nebylo možné přijímat žádné balíčky od rodinných příslušníků.“*

Dobrovolníci podle výzkumu také svoji činností pomáhali pracovníkům. Největší pomoc zajišťovali v začátcích pandemie, když šli roušky a nosili je do domovů pro seniory. *„V úplném začátku, kdy nebylo možné sehnat roušky, jsme byli rádi a opravdu dojatí ze zájmu o náš domov.“* popisuje situaci komunikační partner 5. Z výzkumu vyplývá, že dobrovolníci se angažovali také v posílání pozdravů a pohledů pracovníkům a uvědomovali si vážnost situace. Proto také komunikační partneři uváděli příklad, kdy pro ně dobrovolníci připravovali drobné občerstvení a pekli buchty.

Zajímavým zjištěním bylo, že se dle komunikačních partnerů náhle objevili noví dobrovolníci, kteří nabídli svou pomoc, např. jeden komunikační partner uvádí: *„Období pandemie přineslo velký zájem z řad dobrovolníků, kteří volali a ptali se, jak by mohli pomoci.“* Jeden komunikační partner například uvedl, že mu zavolala cizí paní s otázkou, jestli nepotřebují roušky. Informovala ho, že má ušitý plný pytel roušek a chtěla by je domovu pro seniory věnovat. I tito noví dobrovolníci se snažili vymýšlet různé aktivity, které mohli vykonávat i přes omezení, která pandemie přinesla (pečení buchty, šití roušek, dárečky pro klienty, muzika pod okny, atd.). Je zřejmé, že pandemie COVID-19 s sebou přinesla hodně změn v běžném životě, se kterou se museli všichni vypořádat. Komunikační partneři přirovnávají činnost dobrovolníků k práci z domova (home office), na kterou si lidé zvykali. Přesně takto se dobrovolnictví přizpůsobilo omezením a vzdálenostem, které mezi klientem a dobrovolníkem vznikly.

Nejčastější činnosti dobrovolníků v domovech pro seniory během pandemie COVID-19 ukazuje schéma č. 2.

Schéma 2: Činnosti dobrovolníků během pandemie COVID-19

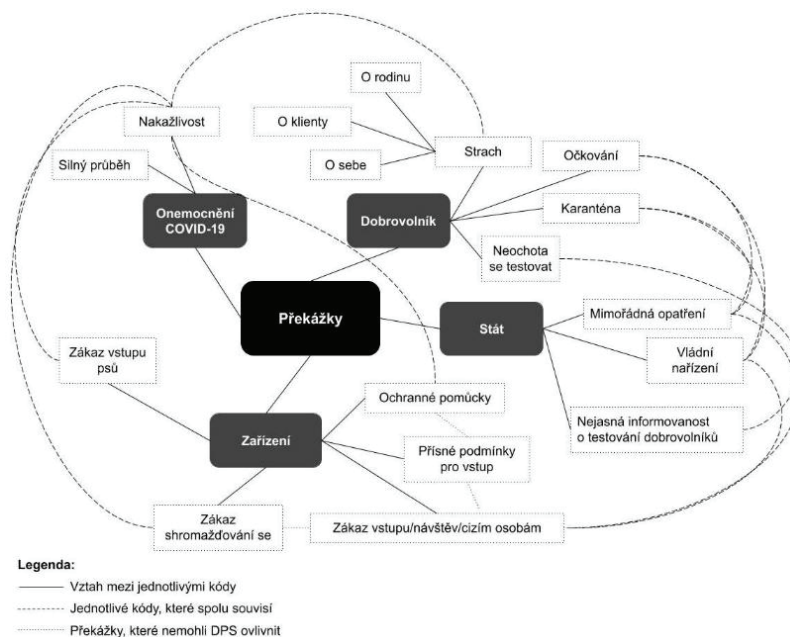
Zdroj: Vlastní výzkum

Překážky dobrovolnictví v domovech pro seniory při pandemii COVID-19

Schéma 3 představuje překážky ve výkonu dobrovolnictví. Výzkum ukázal, že překážky nastaly z mnoha důvodů. Prvním subjektem v překážkách v dobrovolnické činnosti jsou samotní dobrovolníci. Komunikační partneři se často shodovali, že strach dobrovolníků, potažmo jejich rodin, byl velký. „Dobrovolníci se stresovali, když měli jít do pobytových

zařízení, ve kterých byla velká šance, že se nakazí.“ uvádí komunikační partner 3. Dále uvádějí, že se často u dobrovolníků setkávali se strachem o své blízké i o klienty, a tento strach jim byl překážkou pro výkon klasického dobrovolnictví v době, kdy vládní opatření umožnila za určitých pravidel vstup do zařízení.

Schéma 3: Překážky ve výkonu dobrovolnictví během pandemie COVID-19

Zdroj: Vlastní výzkum

Druhým subjektem bylo samotné zařízení, kdy pravidla pro vstup do zařízení a zákaz jakéhokoli shromažďování byly další překážkou pro výkon dobrovolnictví. Bez prokázání bezinfekčnosti do domovů pro seniory nemohl nikdo vstoupit, a to bylo nutné prokázat negativním testem na onemocnění COVID-19 nebo očkováním, uvádí komunikační partneři. Někteří dobrovolníci ovšem očkovaní nebyli, zároveň se nechťeli nechat testovat na přítomnost onemocnění COVID-19 před vstupem do zařízení, a tudíž se toto pravidlo stalo velkou překážkou. Zajímavou překážku identifikovali ty domovy pro seniory, kam před pandemií docházely canisterapeutické týmy. Ty totiž nemohli canisterapeutické psy do zařízení vpustit, protože se obávali přenosu nákazy, jak uvádí komunikační partner 3: *„Často jsme se setkávali i s tím, že jsme do zařízení nepouštěli zvířata z důvodu, že by mohli být přenašeči COVIDU-19.“* Nicméně v současné době, po několika výzkumech, je zřejmé, že to byla obava zbytečná. Protože např. Calvet et al. (2021) ve svém výzkumu, který proběhl v Jižní Americe, zjistili, že možnost nákazy od zvířete se nepotvrdila. Do výzkumu byly zahrnuty domácí kočky a psi, u kterých se potvrdil pouze fakt, že se domácí zvířata mohou nakazit onemocněním COVID-19 od lidí, ale ne naopak. To stejné tvrdí i Bosco-Lauth et al. (2020) ve svém výzkumu, kdy se nepotvrdil případ, kde by vir nemoci COVID-19 přeneslo domácí zvíře na člověka, a taktéž uvádí, že zvířata jsou náchylná k nákaze od lidí, ovšem nejsou přenašeči. Pro tyto obavy a preventivní kroky musíme mít ovšem pochopení, neboť v té době výzkumy nebyly dostupné a pracovníci chtěli zajistit co největší bezpečí nejen klientům, ale i sobě.

Dalším subjektem, od kterého se odvíjely překážky, byl samotný stát, a to díky nařízením a opatřením, která vydávala vláda České republiky a Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Tato vydávaná opatření a nařízení hodnotí komunikační partneři jako nejzávažnější překážku pro výkon dobrovolnictví. *„Nejasná informovanost, zda se povinnost testování, četnost a vykazování vztahuje na dobrovolníky.“*, tak popisuje jednu překážku, která nebyla jasně stanovená nařízením, komunikační partner 2.

Jelikož je onemocnění COVID-19 velmi

silně nakažlivé, komunikační partneři uvádějí, že se báli silných průběhů nemoci u seniorů a někteří uvádějí, že dobrovolníky nepouštěli do zařízení ani v době rozvolnění. Je tak samozřejmostí, že samotné onemocnění se stalo další překážkou ve výkonu dobrovolnických činností. Samozřejmostí návštěv, pokud byly povoleny, byly ochranné pomůcky, které snižovaly kvalitu návštěv. Komunikační partneři popisují, jak nošení roušek a respirátorů u pracovníků v zařízení působilo na klienty negativně. Stejně to bylo i s dobrovolníky. Příklad uvádí komunikační partner 2: *„Klienti si nám stěžovali, že nerozumí, co jim dobrovolníci říkají a taky že je nepoznávají, když mají zakrytý obličej.“* Dále ještě uvedl, že si klienti mysleli, že se roušky nosí kvůli nim, že jsou něčím infekční, a pracovníci se bojí, aby se nenakazili.

Příklady dobré praxe

Díky výsledkům výzkumu můžeme popsat několik příkladů dobré praxe (dobrovolnických činností), které se při realizaci dobrovolnictví v domovech pro seniory při pandemii COVID-19 ukázaly:

- šití a donáška roušek – roušky šili a nabídli stávající dobrovolníci, ale také nově příchozí;
- nákupy pro klienty – nutnost nákupů byla v období pandemie větší než normálně, jelikož zařízení nemohlo přijímat balíčky od rodin, proto dobrovolníci zajišťovali nákup a určitým způsobem suplovali rodiny uživatelů;
- on-line kontakt – díky technice, kterou často domovy pro seniory nakoupily v začátcích pandemie nebo už měly k dispozici dříve, mohl kontakt mezi dobrovolníkem a uživatelem probíhat on-line (nejčastějším kontaktem byly videohovory a online čtení);
- občerstvení – dobrovolníci pravidelně pekli buchty a připravovali občerstvení jak pro uživatele, tak pro pracovníky v zařízení;
- posílání pozdravů, pohledů a dopisů – dobrovolníci posílali pohledy, dopisy a pozdravy pro zmírnění osamělosti klientům, ale také jako podporu pracovníkům domova pro seniory;

- posílání drobných dárečků – drobné dárečky také pomáhaly klientům zmírnit osamění a dodávalo jim pocit, že na ně někdo myslí, taktéž je dobrovolníci posílali klientům i pracovníkům.

ZÁVĚR

Výzkum ukázal, že domovy pro seniory během pandemie COVID-19 klasickou dobrovolnickou činností „tváří v tvář“ nevyužívaly. Dobrovolníci je však neopustili, nýbrž si našli nové cesty, jak být užiteční a prospěšní. Nejhlavnější dobrovolnickou činností bylo začátkem pandemie šití roušek. V průběhu pandemie pak dobrovolníci zajišťovali externí činnosti, jako nákupy pro klienty, dovážení dezinfekcí a donášku občerstvení pro klienty i pracovníky. Také spolu s pověřenými pracovníky koordinací dobrovolníci realizovali on-line setkávání s klienty, videohovory, on-line čtení, posílání nahrávek koncertů a videí.

Nejzávažnějšími překážkami pro výkon dobrovolnictví v domovech pro seniory byla vydávaná nařízení vlády České republiky a mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví. Tato omezení dávala jasná pravidla pro chod domovů pro seniory, nicméně pravidla pro vstup či využívání dobrovolníků byly často nejasné či neúplně vysvětlena, popř. chyběly úplně. Proto zařízení využívala pravidelné telefonní kontakty s dobrovolnickými centry, případně informační linkou MPSV a jinými subjekty. Pro vstup do zařízení obecně platila přísná pravidla, která dobrovolníci nebyli ochotni vždy dodržovat, např. testování na přítomnost viru onemocnění COVID-19 či povinnost očkování. Samotné onemocnění COVID-19 a následné karantény byly dalšími překážkami ve výkonu dobrovolnické služby.

Vzhledem k tomu, že dobrovolníci, jak jsme psaly výše, jsou již dnes přirozenou součástí mnoha domovů pro seniory, bylo by vhodné do dalších let (či pandemií) se více zaměřit na řízení dobrovolníků v těchto zařízeních, v metodických postupech a krizových plánech myslet kromě pracovníků i na dobrovolníky. Hledat možnosti a cesty, jak budou dobrovolníci prospěšní, a přesto neohrozí klienty či sami sebe. Myslíme si, že nám tato zkušenost z posledních dvou let ukázala, jak na to.

LITERATURA

- ASAI, Y, et al. Comorbidities as Risk Factors for Severe Disease in Hospitalized Elderly COVID-19 Patients by Different Age-Groups in Japan. *Gerontology*, 2022, 68:1027-1037. doi: 10.1159/000521000
- ARONOVÁ, K. et al. *Dobrovolnictví v Domovech pro seniory. Příklady dobré praxe* [online]. Praha: HESTIA a Centrum pro kvalitu a standardy v sociálních službách. 2008 [cit. 2022-9-13]. Dostupné z: <https://www.hest.cz/cdn/public/001000.pdf>
- BOSCO-LAUTH, M., A., et al. *Experimental infection of domestic dogs and cats with SARS-CoV-2: Pathogenesis, transmission, and response to reexposure in cats*. Proc Natl Acad Sci USA. 2020 Oct 20;117(42):26382-26388. doi: 10.1073/pnas.2013102117.
- BULOVÁ, M. et al. *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál* [online]. KOUS Vysočina, z. s., 2018. [cit. 2022-2-3] Dostupné z: <https://www.kous.cz/images/dokumenty/svet-dobrovolnictvi.pdf>
- CALVET, G. A. et al., *Investigation of SARS-CoV-2 infection in dogs and cats of humans diagnosed with COVID-19 in Rio de Janeiro, Brazil*. PLoS ONE, 2021, 16 (4): e0250853. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250853>
- DIAKONIE ČCE SCPS. *Metodika pro práci s dobrovolníky, kteří pomáhají migrantům žijícím v české republice* [online]. Diakonie ČCE – Středisko celostátních programů a služeb, 2017. [cit. 2021-9-14]. Dostupné z: <https://doma.diakonie.cz/res/archive/002/000250.pdf?seek=1495196777>
- DOBROVOLNICKÉ CENTRUM ADRA. *Materiál ke školení dobrovolníků* [online]. Ostrava: Dobrovolnické centrum ADRA, 2010 [cit. 2022-9-14]. Dostupné z: <https://www.hest.cz/cdn/public/000984.pdf>
- DVOŘÁČKOVÁ, D. Volnočasové aktivity pro seniory. In: HOLCZEROVÁ, V., DVOŘÁČKOVÁ, D. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada, 2013, s. 9-13. ISBN 978-80-247-4697-5.

KOPA, M. a kol. *Metodika pro koordinování dobrovolnické služby v pobytových sociálních službách pro osoby se zdravotním postižením*. Výstup projektu Podpora transformace v Moravsko-slezském kraji III, Registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0 /0.0 /15_007/0001920 [online]. Moravskoslezský kraj, 2019 [cit. 2022-9-14]. Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/temata/eu/metodika--pro-koordinovani-dobrovolnicke-sluzby.pdf?fbclid=IwAR2HeXJi7iTfCCyXVtdF51R3_CGkzMqKOjxOQRs1Tk9kysvWYgJ2449FYpw

KOŘÍNKOVÁ, I., et al. *Metodika dobrovolnictví ve zdravotnických zařízeních* [online] Ministerstvo zdravotnictví, 2021 [cit. 2022-9-13] Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/16430942/4501.pdf/f3350601-6728-4d65-938c-fd957091e219?version=1.0&t=1622719421774>

LUSKOVÁ, D., LUSKOVÁ, Š. *Dobrovolnictví v sociálních službách* [online] Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Zprava_2012.pdf/fc9a448f-e2c6-02ab-4229-a796b8796695

LUSKOVÁ, D., SOLICHOVÁ, L. *Doporučený postup č. 7/2020 pro COVID zóny a ochranu zaměstnanců a klientů v sociálních službách v souvislosti s onemocněním COVID-19* [online]. MPSV, 2020 [cit. 2021-9-13]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/1>

[443715/DP_7_pro_COVID_zony_a ochranu_zam%C4%9Bstnancu_a_klientu.pdf](https://www.mpsv.cz/documents/20142/1443715/DP_7_pro_COVID_zony_a ochranu_zam%C4%9Bstnancu_a_klientu.pdf)

MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Dobrovolnická služba* [online]. MV ČR: 2021 [cit. 2021-9-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

PILÁT, M. *Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe* [online] Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav veřejné správy a regionální politiky, 2015. [cit. 2021-9-13] Dostupné z: https://is.slu.cz/el/fvp/zima2020/UPPV/BK051/Vybrane_kapitoly_z_dobrovolnictvi_uprava.pdf

SOZANSKÁ, O., TOŠNER, J. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

KONTAKT NA AUTORA

Mgr. Bohdana Břízová, Ph.D.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

J. Boreckého 1167/27

370 11 České Budějovice

brizova@zsf.jcu.cz

ZPŮSOBY ODMĚŇOVÁNÍ DOBROVOLNÍKŮ NA SPORTOVNÍCH AKCÍCH

WAYS OF REWARDING VOLUNTEERS ON SPORT EVENTS

JIŘÍ TVRDÍK

Abstrakt: Tento příspěvek se věnuje jednomu z nejprobíranějších témat mezi dobrovolníky obecně, a tím je odměna. Přestože ne všichni dobrovolníci vykonávají svou činnost s vidinou zisku, stále se najdou jedinci, kteří své rozhodování staví právě na typu odměny, která jim je organizátorem přislíbena. Článek poukazuje na to, že v různých zemích existují rozdílné způsoby odměňování a nemusejí být vždy jen odlišujícím prvkem pro dobrovolníky (např. uniforma), ale zároveň pomáhají pořadateli budovat image i po skončení samotné události.

Klíčová slova: dobrovolnictví, sportovní akce, odměňování

Abstract: This post is about one of the most discussed topics among volunteers in general – reward. Although not all volunteers carry out their activities with a view to profit, there are still individuals who base their decision-making precisely on the type of reward promised to them by the organizer. The article points out that there are different ways of rewards in different countries, and in the case of a uniform, it may not always be a distinguishing element for volunteers, but at the same time it builds the image of the organizer even after the end of the event itself.

Keywords: Volunteering, sports events, rewards

ÚVOD

„Nikdy nezpochybňuj hodnotu dobrovolníků. Noemova archa byla postavena dobrovolníky, Titanic byl postaven profesionály.“

Přestože je dobrovolnictví definováno jako dlouhodobé, plánované jednání člověka ve prospěch druhých a bez nároku na odměnu. Jenže v dnešní moderní a uspěchané době je mnohdy dobrovolnictví na sportovních akcích spíše otázkou obchodu, a i v tomto směru se spousta lidí řídí známým „něco za něco“. Proto by se hodilo pro sportovní akce použít přesnější definici Hladké (2008), která vidí dobrovolníka jako osobu, která dobrovolně pracuje pod úrovní své tržní mzdy. Ani to ovšem neplatí všeobecně. Nicméně existují i takové formy dobrovolnictví,

velmi často dlouhodobého, kde jedinci vykonávají práci bez jakéhokoliv nároku na odměnu a organizace by bez nich nemohla vůbec fungovat. Příkladem jsou například tréninky malých sportovních klubů nebo třeba i jednoty Sokol. Novotný (2011) pak v tomhle případě definuje dobrovolníka jako člověka, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních.

Co však pojmy dobrovolník a dobrovolnictví znamenají pro širší veřejnost? Za svou praxi jsem se setkal s několika názory a dotazy, které byly vždy ovlivněny konkrétní akcí. Nejčastěji přichází otázka typu: „Cože?! A to tady jako děláš zadarmo?!“ Pro mnohé

je dobrovolník jedinec, který nemá co na práci, a tak jde pořádat nějakou 14denní akci. Pro jiné je to blázen, který je schopen všeho nechat, jenom proto, aby mohl na dané akci být. Pro někoho je ale takřka hrdinou, který je ochoten kvůli svému nadšení obětovat veškerý volný čas jen proto, aby se daná akce mohla konat, a on mohl být její součástí. Osobně obdivuji lidi, kteří chodí na sportovních akcích prosit, že jim již směna skončila, ale domů odejít nechtějí a rádi budou dál pracovat.

Většina organizátorů si uvědomuje důležitost dobrovolníků pro svou akci, jejich přístup k nim tomu ale mnohdy neodpovídá. Řada pořadatelů mnohdy jen tak letmo potřese dobrovolníkem za chůze rukou, řekne „děkuji, budu se těšit příště“, a tím je pro ně vše vyřízeno. Jak uvádějí psychologové, jedinec si pamatuje nejvíce první a poslední setkání, ze kterých si následně vytváří svůj celkový dojem z akce, proto je nutné ani jednu z fází procesu nepodcenit.

Hlavním tématem tohoto článku je ovšem porovnání způsobů odměňování dobrovolníků v Čechách a na Slovensku. Je rozdílný, a to dokonce i u stejné akce. A tak se nabízí otázka, proč organizátoři v různých zemích volí odlišný způsob zajištění a přístupu k dobrovolníkům? A je opravdu odměna tím rozhodujícím faktorem?

Odměňování dobrovolníků

I přes fakt, že je samotné dobrovolnictví, přesněji řečeno dobrovolník definován, jak již bylo uvedeno, jako „... člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních...“ (Novotný, 2011), je otázka odměňování jedinců za jejich práci pravděpodobně jednou z nejdiskutovanějších v poslední době. Jak tedy správně dobrovolníka odměnit?

Jisté mantinely tomu nastavuje i právní uchopení dobrovolnické práce v jednotlivých zemích. Na Slovensku je dobrovolník zakotven hned ve dvou zákonech a jeho postavení v legislativě a sportovním prostředí prochází v roce 2022 nemalými změnami. Základní definici dobrovolnictví poskytuje zákon č. 406/2011 Zákon o dobrovolnictve a o změně a doplnění některých zákonov,

kde je „*Dobrovolníkom fyzická osoba, ktorá na základe svojho slobodného rozhodnutia bez nároku na odmenu vykonáva pre inú osobu s jej súhlasom v jej prospech alebo vo verejný prospech dobrovoľnícku činnosť založenú na svojej schopnosti, zručnosti alebo vedomosti a splňa podmienky ustanovené týmto zákonom, ak dobrovoľnícku činnosť*“. Dobrovolnictví se objevuje i v zákoně o sportu, který řeší i otázku financí. V roce 2015 byl na Slovensku přijat zákon č. 440/2015 Zákon o športe a o zmene niektorých zákonov. Tento zákon pojednává v §1 o sportu, osobách ve sportu, právních vztazích ve sportovní činnosti a zapojení orgánů veřejné moci a orgánů veřejné správy. Ve své podstatě upravuje právní pohled na sport. Nový Zákon o sportu svým článkem XIV novelizoval Zákon o dobrovolnictví v § 6 odst. 2, kdy připustil možnost finanční náhrady za ztrátu času dobrovolníka, který vykonává činnost ve sportu, a to v maximální výši minimální hodinové mzdy za každou odpracovanou hodinu. V roce 2016 se jednalo o částku 2,33 EUR/hodinu, v roce 2022 by však odměna činila 3,71 EUR/hod. Pokud by takovéto „pravidlo“ platilo i v České republice, tak by jedinec od 1. 1. 2022 dostával v návaznosti na nařízení vlády č. 405/2021 Sb., celkem 96,40 Kč/hod. Jenže, jak říkají někteří právníci v nadsázce, je úplně jednoduché pochopit jak dobrovolníka ve sportu vnímá české právo – on podle něj vlastně ani neexistuje. V České republice je od roku 2003 v platnosti zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, který definuje dobrovolníka následovně:

- a) osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky,
- b) osoba starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

V dalších bodech pak tento zákon upravuje, co vše může dobrovolnická činnost být, ale kámen úrazu je pak §2 bod 2, který z dobrovolnictví vylučuje jakoukoliv „...činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním

poměru nebo členském poměru“. Mezi tyto akce a činnosti patří v dnešní době velké množství sportovních akcí.

Příkladem, který by pomohl popsat rozdíly odměňování dobrovolníků, by mohl být Olympijský festival Tokio 2020 – totožná akce konaná v obou zemích, která má stejný princip a stejné základy. Každý z organizátorů však zvolil odlišný přístup k odměně pro dobrovolníka. Slovenští organizátoři nabídli svým „dobrovolníkům“ finanční odměnu, která se odvíjela v závislosti na jejich zapojení – jakousi hodinovou mzdou. V Česku pak dobrovolník, jak se říká, „nedostal ani korunu“, obdržel jen uniformu s olympijskou symbolikou a podobným designem, jaký měla originální olympijská kolekce. Uniforma pak dobrovolníkovi při splnění podmínek po skončení akce zůstala a podobně jako na Slovensku se počet kusů v soupravě s počtem odpracovaných dní zvyšoval. Na Slovensku pak bylo pro dobrovolníky připraveno triko s nápisem „CREW“. Sám jsem nad výhodami a nevýhodami jednotlivých nabídek přemýšlel a zajímalo mě, co k jednotlivým přístupům organizátory vede. *„Když dobrovolníkovi zaplatím, očekávám od něho, že k práci přistoupí, jako by to byla opravdu práce v pravé slova smyslu, vlastně ho u nás zaměstnám. Když už ho budu platit, tak předpokládám, že bude pracovat zodpovědně, tak jak má. Mám na něho pak i páku v tom, že když práci patřičně neodvede, nebude za ní následně ani zaplacen. Odměnu dostává až po dokončení práce, tak jak tomu má být.“* (autor rozhovoru si nepřál být uveden, Praha, únor 2022)

Téměř opačného smýšlení byli čeští organizátoři, kteří mají pocit, že: *„Ve sportovním světě je olympijská symbolika ohromně silná, a tak je možnost nosit znak na hrudi velmi*

lákavá. Když dáš člověku uniformu, má pocit, že někam patří, že je součástí komunity, týmu. Ta uniforma prošla několika změnami, kdy jsme například ze všeho odebrali ty nápisy „staff/volunteer/crew“ a teď ty věci vypadají fakt dobře, takže je lidi nosí i rádi. Sám moc dobře víš, že takovou bundu pak nevyhodíš a rád ji nosíš pořád dokola. Třeba já ať už jdu po Praze, anebo na horách, pořád potkávám lidi v tom oblečení. To je skvělý. No a pro nás to má taky výhody, když dokážeme tu značku takhle posílnit a někdo ji hrdě nosí pořád a pořád dokola a je to pro nás i jistá forma reklamy...“ (autor rozhovoru neuveden, únor 2022)

Otázkou je, jak velký význam jakýkoliv hmotný profit pro konkrétního člověka má. Nejednou jsem při náboru dobrovolníků dostal otázku „a co za to budu mít“ a také jsem zažil, jak si někteří jedinci vybírali ze dvou akcí podle toho, kde získají zajímavější odměnu – triko a certifikát, nebo triko, mikina a bunda? Možná je na vině i to, na co Frič (2001) na začátku nového tisíciletí narážel ve svých výzkumech. Podle nich více než polovina populace nechápe roli dobrovolníka ve vyspělé společnosti, a třetina dotázaných byli dokonce jedinci pracující bez nároku na odměnu pro smích. Faktem však je, že dobrovolnické činnosti mají být vykonávány dobrovolně a bez toho, že by se k nim někdo rozhodoval podle nabízené finanční odměny. Jak velké procento dobrovolníků se rozhoduje až na základě odměny? Mirovský v roce 2021 publikoval výzkum, ve kterém se právě důležitosti odměn a jiných motivátorů věnoval. Jak ukazuje tabulka č. 1, tak materiální benefity nejsou ani zdaleka tak důležité, jako například emoce, které člověku akce přináší.

Tab.č. 1 Přehled důležitosti benefitů

	Pro materiální benefity (např. oficiální dobrovolnická uniforma)	Získat vzpomínky, které mi vydrží celý život
velmi důležité	38	249
spíše důležité	98	95
neutrální	119	21
spíše nedůležité	69	4
velmi nedůležité	42	0
Průměr	3,06	4,6

Zdroj: vlastní zpracování podle Mirovský (2021)

Otázkou je, zda by se změnilo vnímání a přístup dobrovolníků v České republice, kdyby se jim jednoho dne místo uniformy nabídla finanční odměna. Odpovědět na to bohužel neumí ani data získaná z dotazníků nebo z rozhovorů. Jelikož dle výzkumu není odměna nedůležitou záležitostí, lze předpokládat, že by tato změna odezvu vyvolala, velmi pravděpodobně by samotné jádro komunity zůstalo, ale lze reálně očekávat, že by nová situace ovlivnila především jedince, kteří nejsou pevně přesvědčeni o své pozici dobrovolníka. Další jedince by to naopak k dobrovolnictví přitáhlo, ale spíše s vidinou „snadného“ výdělku než s touhou pomoci ostatním. Závěrem je však nutno říci, že ani v tomto směru nelze paušalizovat. Je dobré vědět, s kým pracujete. Někoho nabídkou trička urazíte, že on přece za triko dělat nebude a někdo vám řekne, že ani to triko nechce, že pomůže rád a nepotřebuje za to žádnou odměnu.

SHRNUTÍ

Sám jsem se několikrát zamýšlel nad tím, jak bych se rozhodl, pokud by mě někdo postavil před volbu mezi „českým“ a „slovenským“ modelem. Ve sportovním prostředí jsem vyrůstal a než jsem dostal možnost se podílet na přípravách akcí jako člen organizačních týmů, tak jsem se celé řady takových účastnil jako dobrovolník. Byly akce, u kterých se za pomoc platilo, ba dokonce stále platí, byť jen symbolicky, ale já byl vždy nadšený, když jsme my dobrovolníci dostali uniformu. Pro mě osobně by tedy zvítězil systém český. Nikdo nemůže počítat s tím, že si coby dobrovolník vydělá. Lze tedy počítat s tím, že se přihlásí lidé, které láká práce,

tým, atmosféra. A ze svých zkušeností vím, že vždy jsme byli týmem skvělým. Téměř nikdo neřešil prodlužování služeb ani to, jestli nemá momentálně víc práce než kolega. Na druhou stranu je pravda, že finanční odměna, byť ne vysoká, může přesvědčit lidi s většími znalostmi, organizačními schopnostmi i zkušenostmi. Přesto si myslím, že by stále mělo platit, že dobrovolník je ten, kdo danou práci opravdu chce dělat a peníze pro něj nejsou hlavní motivací.

LITERATURA

FRIČ, P. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (výsledky výzkumu NROS a Agnes). Praha: NROS, 2021.

HLADKÁ, M. Význam dobrovolnictví jako specifického lidského zdroje. Aktuální otázky sociální politiky 2008 – teorie a praxe (stránky 20-27). Pardubice: Univerzita Pardubice, fakulta Ekonomicko-správní, 2008. Získáno 26. 02 2022

MIROVSKÝ, Tomáš. Význam psychologického kontraktu a komunikace v udržení motivace dobrovolníků. Diagnostika a poradenství v pomáhajících profesích, 2021, 5(1). ISSN 2570-7612. Dostupné z <http://odborne.casopisy.palestra.cz/index.php/dap/index>.

NOVOTNÝ, Jiří a kol. *Sport v ekonomice*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 512 s. ISBN 978-80-7357-666-0.

KONTAKT

Jiří Tvrdek

Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA
e-mail: JTvrdek@seznam.cz